

BOOK RECEIVED

V. G. Heptner, N. P. Naumov: *Die Säugetiere der Sowjetunion.*

Band I. Paarhufer und Unpaarhufer. VEB Gustav Fischer Verlag, Jena 1966: 1—939, 268 rycin, 6 tablic barwnych. Cena 163.20 M.

Band II. Seekühe und Raubtiere. VEB Gustav Fischer Verlag, Jena 1974: 1—1006, 181 rycin, 65 tabel. Cena 239.40 M.

W przeglądzie systematycznym gromady ssaki (*Mammalia*) wyróżnia prof. Heptner następujące rzędy ssaków, reprezentowane w faunie Związku Radzieckiego: *Insectivora*, *Chiroptera*, *Lagomorpha*, *Rodentia*, *Cetacea*, *Carnivora*, *Pinnipedia*, *Perissodactyla* i *Artiodactyla*. Uzupełniając to zestawienie o rząd *Sirenia*, reprezentowany przez wytopiony gatunek krowy morskiej, z 19 rzędów ssaków według klasyfikacji Simpsona, więcej niż połowa ma swych przedstawicieli w faunie tego kraju, obejmującego rozległy i zróżnicowany geograficznie obszar świata. Jest zatem oczywiste, że opracowanie monograficzne około 300 gatunków ssaków z całego terytorium Związku Radzieckiego, przedstawia wielką wartość dla teriologii światowej i zasługuje na udostępnienie w jednym z zachodnich języków kongresowych.

Całe zamierzenie wydawnicze, będące zbiorowym opracowaniem z udziałem wybitnych specjalistów od poszczególnych grup, ma być zawarte w 5 tomach. Następne obejmą uzupełnienie drapieżnych (*Felidae* i *Hyaenidae*), płetwonogie, walenie, gryzonię i zajęczaki. W przekładzie niemieckim ukazały się dotychczas pierwsze dwa wymienione wyżej tomy.

Autorami opracowania kopytnych (t. I) są: V. G. Heptner, A. A. Nasimowicz i A. G. Bannikov; syreny i drapieżne (t. II) opracowali: V. G. Heptner, N. P. Naumov, P. B. Jürgenson, A. A. Sludski, A. F. Cirkova i A. G. Bannikov. Treść tomów jest wiernym przekładem oryginału z niewielkimi zmianami, wprowadzonymi w t. II przez V. G. Heptnera.

Opisy gatunków, poprzedzone charakterystyką grup nadrzędnych, uszeregowane są w porządku systematycznym wg klasyfikacji Simpsona. Charakterystyka grup i poszczególnych gatunków przedstawiona jest w oparciu o jednolity schemat. Opis systematyczny otwiera spis synonimów i charakterystyka gatunku. Jednostki wyższego rzędu zaopatrzone w klucze z ilustracjami cech diagnostycznych. Szczególny nacisk przy opisie gatunków położono na rozmieszczenie geograficzne (mapy) i biologię. Granice areалу gatunków uściślono w obrębie Związku Radzieckiego w oparciu o kompletne dane z krajowej literatury, nie zawsze znanej w światowym piśmiennictwie. Przy niektórych, dynamicznie rozprzestrzeniających się lub ginących gatunkach, podano zmiany areálu w czasach historycznych. Geograficzna zmienność gatunku w obrębie badanego areálu została poddana rewizji w świetle współczesnego stanu wiedzy.

Przedstawiając biologię poszczególnych gatunków, uwzględniono następujące zagadnienia: liczebność, środowisko życia, pokarm, terytorium zamieszkiwane (nory, kryjówki), aktywność dobową, behavior, wędrówki sezonowe i migracje, rozród, wzrost i rozwój, linę, wrogów naturalnych, choroby, pasożyty, śmiertelność, konkurencję, dynamikę liczebności, cechy ułatwiające identyfikację w naturze, znaczenie praktyczne. Konsekwentne stosowanie tego schematu pozwala czytelnikowi z łatwością poruszać się w obszernym tekście opracowania, a równocześnie, ujawniając luki w dotychczasowym poznaniu poszczególnych zagadnień szczegółowych — może być stymulatorem dalszych badań. Obszerny zakres opracowania poszczególnych gatunków, pełne wykorzystanie światowej literatury w zakresie podstawowym (systematyka) i bogatego piśmiennictwa w języku rosyjskim, przejrzysty układ, dobry dobór ilustracji, przypisy i indeksy — świadczą o wysokiej randze dzieła i wyróżniają je spośród innych opracowań monograficznych ssaków ZSRR.

Merytoryczną redakcję przekładu sprawowali: w t. I — prof. prof. K. Zimmermann i G. H. W. Stein, w t. II — prof. G. H. W. Stein i dr R. Angermann z Museum für Naturkunde w Berlinie. Należy życzyć sobie, aby następne tomy — opublikowane już w wersji oryginalnej t. III (dokończenie drapieżnych) i przygotowywane następne, mogły ukazać się w równie starannym przekładzie i odpowiadającej randze dzieła, szacie graficznej i edytorskiej.

Jan Raczyński